

วารสาร

ISSN 0857-2038

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อักษรศาสตร์

ปีที่ 23 ฉบับที่ : (ม.ย.-พ.ย. 43)

ราคา 50 บาท

วัตถุประสงค์

- เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านมนุษย-
ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิจิตรศิลป์
- ผลงานวิชาการ การค้นคว้าวิจัย
ในคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร และบุคคลทั่วไป

เจ้าของและสำนักงาน

คณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

จังหวัดนครปฐม 73000 โทรศัพท์ (034) 255-096, 255-097

โทรสาร (034) 255-794

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะอักษรศาสตร์, นฤมิตร สอดสุข, พรเพ็ญ อันตระกูล, วินัย พงศ์ศรีเพียร
บรรณาธิการ

บุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์ e-mail address: odysseus @ thai2k.com;

mythos3000 @ lycos.com

กองบรรณาธิการ

โกวิท แก้วสุวรรณ, ชาญณรงค์ บุญหนุน, สมปราชญ์ รัตนกุล, สรวุฑ ดันณีกุล,
กัณฑ์เอก กจรรักษ์, วรพร ภู่งศ์พันธุ์

ปก

สรวุฑ ดันณีกุล

รูปเล่มและดำเนินการผลิต

สำนักพิมพ์ต้นตำรับ 581 ซ.ลาดพร้าว 109 ถ.ลาดพร้าว คลองจั่น บางกะปิ
กทม. 10240 โทรศัพท์ 375-3582-3

กำหนดออกและสมัครสมาชิก

ปีการศึกษาละ 2 ฉบับ (ภาคการศึกษาละ 1 ฉบับ) สนใจสมัครเป็นสมาชิกและ
สอบถามได้ที่นางสาวพันทิพา ศรีพันธ์ผล เลขานุการคณะอักษรศาสตร์

การส่งบทความ

ส่งต้นฉบับ 2 ชุด พร้อมแผ่นดิสเก็ต จำหน่ายถึงบรรณาธิการวารสาร ตามที่อยู่
ของสำนักงานทำการ เฉพาะชื่อผู้เขียนและสถานที่ติดต่อให้แยกไว้ต่างหากใน
กระดาษแผ่นแรก ไม่ปะปนกับส่วนของบทความ เพื่อนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิให้
ตรวจบทความโดยไม่ทราบชื่อผู้เขียน

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท เคล็ดไทย จำกัด โทรศัพท์ 225-9536-40

สารบัญ

ฉบับ ภาษาและวรรณกรรม

บทบรรณาธิการ	3
บทความประจำฉบับ	
แฟร์ดีนันด์ เดอ โซซูร์	ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร 7
กับพัฒนาการของวิธีการหาความรู้แบบโครงสร้างนิยม	
ย้อนรำลึกถึง <i>The Name of the Rose</i>	Umberto Eco เขียน
	น.ท. สุมาลี วีระวงศ์ แปล 42
Roland Barthes: “ประวัติศาสตร์หรือวรรณคดี”	กรรณิกา จรรย์แสง 83
เสียงพูดของสัตว์ชั้นต่ำในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย	อารียา หุตินทะ 106
พุทธทำนายมอญและพุทธทำนายไทย:	บาหยัน อิมลัรารู 131
จากชาดกสู่วรรณกรรมของกลุ่มชน	
อิทธิพลของสุภาษิตสอนหญิงไทยในสุภาษิตฉบับสตรีเขมร	อุบล เทศทอง 156
Reading De La Loubère:	Laurent Hennequin 175
The Chapter on the Siamese Calendar	
บทความพิเศษ	
โลกการเมืองจนถึงยุคโลกาภิวัตน์:	นฤมิตร สอดสุข 216
ว่าด้วยลัทธิอุดมการณ์ ความเชื่อ และวัฒนธรรมทางการเมือง	
Representation and the Crisis of Post-Modernism	
	Chetta Puanghut 249
รายงานพิเศษ	
คุณสมบัติของบัณฑิตที่บริษัทฝรั่งเศสในประเทศไทยต้องการ	
	บุญส่ง บุญมาก 262

un

บรรณาธิการ

เราแต่ละคนต่างเกิดมาในชุมชนทางภาษาหนึ่งใด เราต่างอยู่ในโลกของภาษา ในแง่หนึ่งภาษาเป็นตัวถ่ายทอดความเชื่อและความคิดทางสังคมของสังคมนั้น ๆ ในการใช้ระบบสัญลักษณ์ที่เรียกว่าภาษาเพื่อสื่อสารกันระหว่างมนุษย์ เราไม่ได้ทำแค่การสื่อสารข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ในความเป็นจริงแล้ว เราต่างก็ตกอยู่ใต้อิทธิพลทางสังคมจากภาษา เรารับรู้หรือเข้าใจข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวต่าง ๆ อย่างจำกัดภายใต้การชักนำของภาษาที่เราใช้ ในแง่นี้โลกทางภาษาของเราจึงเป็นโลกที่กำหนดความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจของตัวเราที่มีต่อตัวเราเอง ต่อคนอื่น ๆ ต่อสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ข้อจำกัดของความคิดความเข้าใจของมนุษย์เราต่อสิ่งต่าง ๆ ก็ถูกแสดงออกให้เห็นผ่านข้อจำกัดของภาษาที่เราใช้นั่นเอง อิทธิพลของภาษาต่อความเข้าใจทางสังคมของตัวเรานี้เป็นข้อเท็จจริงพื้นฐานที่เราต่างก็รับรู้กันอยู่

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศิลปกรรมฉบับนี้เป็นฉบับที่เน้นเรื่องภาษาและวรรณกรรม สำหรับบทความประจำฉบับนั้นบทความของไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ได้

ให้ภาพที่ชัดเจนของพัฒนาการของวิธีการหาความรู้แบบโครงสร้างนิยม โดยพิจารณาจากงานของเพร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ ซึ่งให้ความสำคัญต่อการมองภาษาในเชิงของระบบสัญญาณ ตัวสัญญาณจะมีความหมายก็ต่อเมื่อมีกฎเกณฑ์ชุดหนึ่งกำกับหรือกำหนดให้มีความหมายขึ้นมา ในแง่นี้ ภาษาจึงเป็นระบบหรือองค์รวมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง และมีกฎเกณฑ์ในการจัดประเภทแยกแยะแบบต่าง ๆ การกระทำทางสังคมของมนุษย์นั้นเป็นผลมาจากความสามารถในการใช้ภาษาของตัวบุคคลภายใต้การกำกับจากชุดของกฎเกณฑ์หรือจารีตปฏิบัติที่จำเป็นที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับ อันทำให้การติดต่อสื่อสารและพูดคุยเป็นไปได้ พฤติกรรมหรือการกระทำของคนในสังคม อันรวมถึงความสามารถในการใช้ภาษานี้ ถือเป็นสัญญาณแบบหนึ่ง ที่อยู่ในระบบของสัญญาณ เมื่อเป็นระบบของสัญญาณ ศูนย์กลางของการศึกษาจึงมิได้อยู่ที่ตัวการกระทำ แต่อยู่ที่บรรดากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เป็นตัวกำหนด/ตัวสร้างความหมายให้กับการกระทำนั้น ๆ การที่โซซูร์ให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์มากกว่าตัวเหตุการณ์หรือตัวการกระทำนี้เองนำไปสู่วิธีคิดที่สลายและสั่นคลอนฐานะความเป็นองค์ประธานของมนุษย์ ซึ่งวิธีการหาความรู้แบบโครงสร้างนิยมนำมาเป็นฐานรากในการหาความรู้ในเวลาต่อมา อันเป็นการเปิดทางให้กับความคิดในกระแสหลังโครงสร้างนิยมและกระแสสกุลหลังสมัยใหม่ที่แพร่หลายเข้าไปในวงวิชาการแขนงต่าง ๆ ในปัจจุบัน

Umberto Eco นักสัญศาสตร์ผู้เลื่องนาม ผู้เป็นนักเขียนนวนิยายที่ติดอันดับหนังสือขายดีและมีการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ มากมาย ได้ย่อนรำลึกถึงนวนิยายชื่อดังของเขาเรื่อง *The Name of the Rose* โดยได้นำเสนอประเด็นที่ชัดเจนระหว่างการเขียนงานกับการอ่านเพื่อตีความงานเขียน ซึ่งนำเสนอไว้ได้อย่างน่าสนใจยิ่ง น.ท. สุมาลี วีระวงศ์ ได้แปลข้อเขียนชิ้นนี้ให้เราได้อ่านกัน ขณะที่กรรณิกา จรรย์แสง ได้เขียนบทแนะนำและแปลข้อเขียนเรื่อง “ประวัติศาสตร์หรือวรรณคดี” ของ Roland Barthes นักทฤษฎีวรรณกรรมกระแสโครงสร้างนิยมและหลังโครงสร้างนิยมผู้โด่งดัง สำหรับ Barthes แล้ววรรณคดีหรือวรรณกรรมก็คือโลกของภาษา ในการศึกษาวรรณกรรม เราควรแยกแยะตัวงานเขียนทั้งในรูปแบบการแสดงออกและโครงสร้างของภาษาเขียน โดยแยกออกได้เป็นสองระดับ กล่าวคือ ในระดับที่เป็น “สื่อ” อันเป็นผลพวง

ของเรื่องทางสังคม และในอีกระดับหนึ่งที่เป็นส่วนของผลผลิตจากตัวนักเขียนโดยตรง อันเป็นเรื่องของท่วงทำนองและลีลาการเขียนเฉพาะตัว ตัวงานวรรณกรรมจึงมีสองชั้น ชั้นหนึ่งเป็นประวัติศาสตร์ในฐานะที่วรรณกรรมนับเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม อีกชั้นหนึ่งเป็นมิติทางจิตวิทยาในฐานะที่วรรณกรรมคือการสร้างสรรค์ของปัจเจกบุคคลในโลกของภาษาและสื่อสัญลักษณ์ เราจึงควรแยกการศึกษา "ประวัติศาสตร์" ในวรรณกรรมออกจากการศึกษา "วรรณศิลป์" ในวรรณกรรม อันเป็นวิธีการศึกษาที่ควรจะเป็นสำหรับทั้งประวัติศาสตร์ศึกษาและวรรณศิลป์ศึกษา

อารียา หุตินทะได้วิเคราะห์เสียงพูดของสัตว์ชั้นต่ำที่มามีบทบาทบ่อยครั้งในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย โดยได้แสดงให้เห็นว่า เป็นการนำมาใช้เพื่อแสดงการเสียดสีทางสังคม ซึ่งทำหน้าที่เสียดสีได้อย่างหนักหน่วงและคมคาย นับเป็นการเพิ่มความน่าสนใจให้กับบรรยายกาศของกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยได้เป็นอย่างดี บาทยัน อิมสำราญได้เปรียบเทียบพุทธทำนายฉบับมอญและพุทธทำนายฉบับไทย และได้แสดงให้เห็นว่า แม้จะเป็นการถ่ายทอดชดชงมาจากแหล่งเดียวกัน แต่ความแตกต่างของพุทธทำนายฉบับมอญและฉบับไทยนั้นแสดงให้เห็นภูมิหลังทางสังคมที่แตกต่างกัน ตลอดจนการเลือกใช้ข้อมูลเพื่อให้เป็นประโยชน์ทางสังคมกับกลุ่มทางสังคมที่ผู้แปลงานสนับสนุน ดังเช่นฉบับไทยที่เลือกตัดข้อมูลที่วิพากษ์พระราชาออกไป และเพิ่มข้อมูลเพิ่มทำลายภาพลักษณ์ของกลุ่มไพร่คนชั้นล่างเข้าไป อุบล เทศทองได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสุภาชิตสอนหญิงฉบับไทยที่มีต่อสุภาชิตสอนหญิงของเขมร โดยแสดงให้เห็นว่าฉบับของเขมรนั้นเป็นการแปลงมาจากฉบับของไทยอย่างเห็นได้ชัด

Laurent Hennequin ได้นำเสนอวิธีการวิเคราะห์อันน่าสนใจยิ่งต่อข้อเขียนของเดอ ลาลูแบร์ บทที่เดอ ลาลูแบร์ทำการศึกษาปฏิทินของสยามสมัยโบราณ โดยได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มชัดว่า เดอ ลาลูแบร์ ได้ใช้วิธีการศึกษาอย่างไร อันเป็นอิทธิพลมาจากทางไหน การวิเคราะห์เพื่อศึกษาปฏิทินสยามของเดอ ลาลูแบร์ ในข้อเขียนดังกล่าวประสบความสำเร็จตรงส่วนใด เพราะเหตุใด และที่ไม่ประสบผลนั้น เพราะเหตุใด

ในส่วนของบทความพิเศษนั้น นฤมิตร สอดสุขได้วิเคราะห์ลัทธิอุตม-

การณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีการแข่งขันทางอุดมการณ์กันในยุคสมัยใหม่ และได้แสดงภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์ปัจจุบัน บทความของเชษฐา พวงหัตถ์ได้วิเคราะห์ให้เห็นว่า ความเข้าใจในเรื่อง 'การเป็นตัวแทน' (representation) นั้นเป็นของคนสมัยใหม่ หลักการประชาธิปไตยแบบในปัจจุบันเป็นแค่เพียงส่วนที่เสริมเพิ่มเข้ามาล่าสุดให้กับระบบการเป็นตัวแทนสมัยใหม่ และไม่สามารถไปด้วยกันได้อย่างสมบูรณ์ เราอยู่ในยุคที่การเสื่อมสลายของกระบวนทัศน์การเป็นตัวแทน (representational paradigm) ปรากฏให้เห็นอย่างแจ่มชัด แม้ว่าสถาบันตัวแทนในระบบอบประชาธิปไตยในตะวันตกปัจจุบันจะยังทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี แต่ก็ยังไม่อาจแสดงบทบาททั้งในแง่ทฤษฎีและในแง่ปฏิบัติตามหลักการเสรีนิยมประชาธิปไตยได้อย่างเต็มที่ เราจะจัดการกับปัญหานี้อย่างไรดี จึงจะเป็นทางออกที่น่าเลือก

ในส่วนของการรายงานพิเศษ บุญส่ง บุญมากได้นำเสนอรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของบัณฑิตที่บริษัทฝรั่งเศสในประเทศไทยต้องการ โดยอาศัยผลสรุปจากแบบสอบถามที่ตอบกลับมาจากผู้บริหารชาวฝรั่งเศสและพนักงานคนไทยในบริษัทฝรั่งเศสจำนวนหนึ่ง รายงานชิ้นนี้ได้สะท้อนปัญหาดังกล่าวได้แจ่มชัดและยังได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของบัณฑิตดังกล่าวไว้ให้เป็นแนวทางเพื่อการพิจารณานำไปปรับใช้ต่อไป

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรฉบับนี้มีความมุ่งหมายให้การศึกษาภาษาและวรรณกรรมมีมิติที่กว้างขวางและหลากหลายมากขึ้นกว่าเท่าที่มีการนำเสนอกันมาในวารสารทางวิชาการด้านนี้ในสังคมไทย ดังได้แสดงให้เห็นด้วยความหลากหลายของวิธีการศึกษาที่ปรากฏในบทความประจำฉบับ กองบรรณาธิการปรารถนาที่จะเห็นข้อเขียนที่เป็นปฏิริยาต่อบทความที่ส่งพิมพ์ในวารสาร เพื่อให้เกิดบรรยากาศของการวิพากษ์เพื่อคิดต่อ อันเป็นการขยายพรมแดนแห่งความรู้ตนเอง จึงขอเชิญชวนผู้อ่านที่ประสงค์จะนำเสนอปฏิริยาต่อบทความดังกล่าวได้ส่งผลงานเชิงวิพากษ์วิจารณ์มาเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ต่อไป

สำหรับวารสารในฉบับหน้านั้นจะเป็นฉบับประชาธิปไตยกับขบวนการทางสังคม